

The term *Ki Sisa* literally means, "When you will raise up." But, in the context of the verse, the term is translated "When you will count."

Of all the *Parshiyos* in the Torah, this one seems to be the most unlikely candidate for the name. "When you will raise up the heads of the children of Israel," for here we read of the most devastating spiritual descent in Jewish history. Just a few weeks after receiving the Torah directly from God, and as they are about to be given the two Tablets of the covenant, the Jewish people rapidly sink into the decadence of idol worship and, as a result, the Tablets are smashed. This is hardly what we would describe as "raising the heads" of the Jewish people?

Our Sages said about the Torah, "Learn it and learn it, for everything is in it" (Avos 5:21). At first glance this seems to mean that within the Torah as a whole, insights can be found into every area of life. However, at a deeper level, the statement that "everything is in it," could be applied to each and every idea in the Torah. Since Torah is the infinite wisdom of God, it follows that each idea contains a truly unlimited amount of information, to the extent that "everything is in it." And if this is true for a single idea, certainly an entire *Parsha* is macrocosmic.

However, this phenomenon, that "everything" is found in all *Parshiyos* of Torah, is more obvious in some *Parshiyos* than in others. Perhaps our *Parsha* could claim

to bring this idea to light more than all the others, since it discusses three fundamental aspects of Judaism:

Revelation—God gives Moshe the Divinely inscribed first set of Tablets.

Rebellion—The incident of the Golden Calf

Reconciliation—by Moshe, for the sin on behalf of the Jewish people, followed by the giving of the second Tablets and climaxing with the shining of light through Moshe's face.

The scheme of history also follows this sequence:

- Torah (revelation) preceded the world
- The world was created, which conceals God's presence (rebellion).
- With the true and complete redemption through Mashiach, God will finally be "reconciled" with His world.

These three phases are each crucial parts of a larger whole. Thus, even the middle stage of "rebellion" was ultimately intended by God as a precursor to the reconciliation that was to follow.

This also explains why the whole of our *Parsha* is called *Ki Sisa* ("raise the heads"), for even the darkest moments of Jewish history have been orchestrated by God as a pathway to the redemption, when the ultimate "raising of the heads" will take place.

זה ספר תולדות אדם (ה, א)

בפשטו בא הקרא בثور הקדמה לעשרה דורות מדם עד נח המנויים להלן אבל הרמב"ן דחה זאת ופירש דקאי על כל התורה כולה, ולכארה זה מוכחה מהא דאיתא لكمן בפרשת קדושים דעל ואהבת לרעך כמוך דרש ר"ע זה כלל גדרול בתורה ועל זה הוסיף בן עזאי דזה ספר חולדות אדם כלל גדרול מזה ואיך יתפרש דבריו, ואולי ייל' דהנה הפסוק בא לאחר פרשת קין והбел ולאחר לידת שת לאדם שעליינו נאמר שת לי אלקים זרע אחר חחת הבל כי הרגו קין וא"כ בא הכתוב למידנו דזה ספר חולדות האדם אף כשהוא כבר נכשל בחטא גדול זהה, כמו רציחה של קון, וכן חטאו של אדם הראשון מ"מ למדנו דעשה קין חשובה ונפתח שם קונו כבנה עיר על שם בנו חנו ובן אדם הראשון למד מקין כויה של תשובה ולמה שעלה האדם לא להחיאש לגמרי ולהתחילה מחדש וע"ז נולד שת, ואכן זהו ספר חולדות האדם דהוא עולה ויורד ואף שיפול מ"מ שבע יפל ועם ולזה התכוון בן עזאי דאך שקין הי' היפך ואהבת לרעך שר"ע אמר שזה כלל גדול מ"מ וזה ספר לנו' דהינו ספר שיש תקנה לאחר שנכשל זה כל גדרול מזה.

אהובי חביבי,

שלום וברכה!

מכתב הגיע לידי. ודבריך הגיעו ללבבי. דע לך חביבי כי עצם מכתבר מתנגד הוא לכל התאותים הנמצאים בו. והנני בזה להסביר לך תוכן משפט זה. רעה חולה היא אצלנו שכשר מתעסקים אנו בצדדי השילימות של גודלינו, הננו מטפלים בסיכום האחרון של מעלהם. מספרים אנו על דרכי השילימות שלהם, בשעה שאחננו מدلלים על המאבק הפנימי שהתחולל בוניהם. הרושם של שייחתו על הגודלים מתקבל כאילו יצאו מתחת לזרע בקומתם ובצעבונם. הכל משוחחים, מתפעלים ומרימים על נס את טוהר הלשון של בעל החפץ-חיים זצ"ל, אבל מי יודע מן כל המלחמות, המאבקים, המכשולים, הנפלוות, והנסיגות לאחרור שמצוות החפץ-חיים בדרך המלחמה שלו עם יצרו הרע, משל אחד מני אלף. וכי לנבוע שכמותך לדען מן הפרט אל הכלל. התוצאה מזה היא כשנער בעל רוח, בעל שאיפה, בעל תסיסה מוצאת בעצמו מכשוליהם, נפילות, ירידות הרי הוא דומה בעיניו כבלתי, "שותל בבית השם". שלפי דמיונות של נער זה להיות שותל בבית השם, פירשו הוא לשבת בשלות הנפש על נאות דשא של מי מנוחות ולהנחות מצירו הטוב כדרך שצדיקים נהנים מזו השכינה שעתורותיהם בראשם במסיבת גן-עדן. ולאידן גיסא, לא

¹ חייר ייל' דרב הרחוב של "במתים חPsi".

ב' כ' ה' (3)
איך הוא
ויכרין
א/א זכר

אבל דע לך, חביבי, ששורש נשמהתו הוא לא השלווה של היצר-טוב, אלא דока מלחמתו של היצר-טוב. וככתייר היקר הגלוב מעד כמאת עדים כי אכן לוחם נאמן אתה בצבאותיו של היצר-טוב. באנגלית אומרים בזזה משום פתיחת פה לשטן). בזדיין שהן נכשל ועומד להיות נכשל, (אין מבטיח לך לאחר הפסד כל המערכות תצא מן המלחמה כשור הנצחון על ראשך, והטרף החד מפרפף בין שנייך. Lose battles, but win wars. החכם מכל אדם אמר "שבע יפול צדיק וקם"². והטפושים החשובים כי כונתו בדרך רבותא. אכן פ שבע יפול צדיק מ"מ הוא קם. אבל החכמים

יודעים היטב שהכהונה היא שמהות הקימה של הצדיק היא דורך, שבע נפילות" שלו. וירא את כל אשר עשה והנה טוב מאד. טוב זה יוצר טוב. מאיד זה יוצר הרע.³

שבת שבתון (ל"א, ט"ו)

ופירושי "מנוחת מרוגע ולא מנוחת ארעי". ובוונחו נראה שאינה מנוחה כדרך העמלים אשר הם נחימים ממליכתם לשעה וכל עצם בתוך מלאכתם הם שרוים, אלא זו מנוחת מרוגע אשר מוסיף קדושה בהadc ומשפעת מקודשתה לששה ימי המעשה. וזה שבת שבתון שהשבת מקדשת את כל הימים להיותם בבחינת יונקים מן השבת. וכן מבואר בפסוק. קדרש לה' ופרשבי שמירת קדושתה לשם.

זה, להבדיל מן ה"מדעניים", לחז"ל הייתה קושיה הפוכה לחלווטין מ"קושיות" המדעניים. חז"ל שואלים: "בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר? והלא במאמר אחד יכול להבהירות"? (אבות פ"ה מ"א) ככלומר, מה שקשה על תאור מעשה הבריאה שבתורה, הוא לא איך נברא העולם מהר בכך, אלא למה נברא העולם לאט כל כך! בשלמא פקיד בממשלה שמקבל משכורת לפי הזמן שעבוד, אפשר להבין אם יעשה בכמה מיליוןדי שנים מה שיכול לעשות בפעם אחת... אבל מי שהוא כל יכול, וגם אינו מקבל משכורת, למה לו "למרוח" את העבודה על פני ששה ימים? ביה יכול לומר "יהי עולם", ובdziיר אחד היה נברא העולם כולם בבהאת - זה מה שהיתה קשה לחז"ל על מעשה הבריאה. מפני שחז"ל מבינים, שכוחו של הקב"ה הוא אין סופי, והוא אינו משועבד לחוקי הטבע, אלא חוקי הטבע הם אלו שימושים אליו; ואם כן מה שקשה הוא - "והלא במאמר אחד יכול להבהירות", ולא אייד נברא העולם בששה ימים בלבד, כקושיות ה"מדעניים".

6) חזק"ל תירצzo את קושיתם, מודיע נברא העולם בעשרה מאמרות ולא במאמר אחד: "להפרען מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות" (שם). אבל גם אחר תירוצים של חז"ל, עדין יש מקום לשאול: בשלמא עשרה מאמרות ולא מאמר אחד - זהו מהטעם שאמרו חז"ל. אבל גם עשרה מאמרות הרי אפשר לומר ביום אחד, ומודיע היה צריך לפזרם על פני ששה ימים?

כמובן, איןנו יכולים לדעת מה הייתה מחשבת ה' בפרסו את עשרת המ Amarot על פני ששה ימים. "כי גבהו שמים הארץ, כן גבהו דבריכם ומתחשבתיכם מפחشبתיכם" (ישעיהו נה, ט). אבל גם על כל הקטן שלנו אפשר להבין, מה היה קורה לו היה העולם נברא ביום אחד. הרי אז היה לנו "שבוע" בן שני ימים בלבד - ערב שבת, ושבת. יהודים לא היו יכולים להסתדר בעולם כזה, שבו כל יום הוא או שרבו או שרב שבת, לבו לא צברנו ברא בבריה את העולם בשועה

ימים ונח רק ביום השביעי. עם זה יש לנו ביה אפשרות להסתדר. וודאי יש גם טעמים אחרים, על פי קבלה וזרכרים אחרות, למה נברא העולם בששה ימים ולא ביום אחד; אבל בשכל הפשט נתן להבין כפי שהסבירנו. על כל פנים, וודאי שהטעם לזה אינו מפני שעולם כזה לא יכול "להתפתח" כל כך מהר. הקב"ה הוא כל יכול, ומצדו היה אפשר לברא את הכל אפילו ברגע אחד.

(7)

העולם צעיר, למרות שנראה "זקן"...

ובכל זאת, מה בדבר ה"יראות" שמביאים המדענים לדבריהם, ממאובנים בני מילוני שנים, וכוכבים שרחוקים מatanו מילוני שנים אור וכיו? תשובות שונות נאמרו על כך, אבל התשובה שמצויה חן בעיני יותר מכל התשובות שאמרו בעניין זה, היא תשובתו של הרב יצחק רפאל הלוי עציון ז"ל. הוא אמר כך: נתאר לעצמו פסל שמאפס דמות אדם (נתעלם מעת מן השאלה, האם הדבר מותר ע"פ ההלכה). הפסל פיסל דמו אדם בן שמוניים שנה, עם שערות לבנות, קמטים בפניו וגב כפוף. כששים את עבדתו, הראה את יצורתו לחבריו, ושאל אותם: "בן כמה שנים, לדעתכם, אדם זה? יש שאמרו - בן שמוניים שנה, ויש שאמרו - בן يوم אחד! מי צדק? - כולם צדקו! אלה אמרו את גלו החזותי של הפסל, ואלה - את גלו האמייתי. כמו ר' אלעזר בן עזריה שהיתה בן ייח' שנים בלבד, ואמר על עצמו: "הרוי אני בן שבעים שנה", כיון שהיתה נראה בן שבעים שנה (ברכות כת, א) - כך גם פסל זה, הוא בן יום אחד, אך נראה בן שמוניים שנה. זהה גם התשובה לגבי גיל העולם. הגיל החזותי של העולם - הוא דברי המדענים, עד כמה שהם מדיקים בחישוביהם. אבל גלו האמייתי של העולם, הוא כמובן השנים שאנו מונינים לבריאות העולם, והוא - פרות מששת אלפי שנים. כי לא בתחום אורך של מיליארדי שנים נברא העולם, אלא בשעה ימים בלבד, אלא שכבר בהתחלה ברא הקב"ה עולם "זקן", נראה בן מיליארדי שנים.

ב

חו"ל הרי אומרים: "כל מעשה בראשית בקומותו נבראו" (ור' יא, א). ה' לא ברא גרעין או שתיל קטן שהתפתח אח"כ לעץ גדו' אלא ברא מלכתחילה עצ שיראו היה לטעון פרי מיד"א (וש"י שם). צוקן האדם, לא כתינוק בן יומו נברא, אלא "בן עשרים שנה נברא" (בב"ר יד, ז). הראה - שכבר ביום בריאותו מחשש לו הקב"ה שידוך, ולא מטפלת או מינקת... מילא יש לומר, שכשם שהאדם והחי והצומח נבראו "בקומותו", כך גם הדום נברא "בקומותו" - לא כדורם צעיר, אלא כדום "זקן" בן מיליארדי שנים. לכן יש בעולם ממאובנים בני מילוני שנים, וקרני אור שמגיעים אלינו מכוכבים הרחוקים מatanנו מיליון שנה או יותר, שכן קרני אור אלה נבראו כמוותיהם, "באמצע הדרכ", ולא התחילו את המסע הארוך מתחילה.

על כל זה מעידה השבת - על בריאות העולם ע"י ברא בששה ימים, ושלא נברא מעציו או התפתח ממש מיליארדי שנים.

ישמע יהושע את קול העב ברעה. (ל"ב יז)

יאמר אין קול ענות בגורה גו', קול ענות אנכי שמע. (י"ח)
משה רビינו הוכיה את יהושע תלמידו, על אשר לא הרזיל את אונו להכיר ולהבדיל בין קול לך. על מנהיג העדה לדעת, עת הקהלה מרים קולו למרחוק, לפני מה הם מכובנים. עליון להבדיל בין קול מליחמה, לבין קול עבודה זהה, וכך שhocich משה לאחריו אהנו יול שצינו גבוז

מפע קין (8)

ג) וכיונא בוה מצאתי במדרש אגדה ובילמדו על הפסוק במדבר כ' כי
וירב העם עם משה, כיון שמתה מרים. ומשה זאהרן עטוקים בה, וישראל
מקשים מים ואין מואצין מיד נתקנסו עליהם. כיון שראו אותם באים אמר משה
להאהר, תאמר, מה פינוס זה? אל אהרן, לא בני אהרן יצחק וייעקב הם. גומלי
חסדים בני גומלי חסדים. לגמול חסד עם מרים באו. אל משה, אי אתה יודע
להפריש בין בנות לכנות, אין זה בנות של תקנה אלא של קללה. שאלו הי' בנות
של תקנה הי' צדיקים להיות באשם שרי אלף ושרי מאות וכן מודדים בראש,
ואתה אומר לגמול חסד הם באים, מיד הטicho דברים כנגדו, הדא הוא דכתיב
וירב העם עם משה.

מגנוג העודה צריך להיות בעל חזק דק מן הרק בשוביל להפריש ולהבחין
בין בנות לכנות, בין קול לקלול, בין דם ובין דין לדין. ישנו לפעמים בחוי
הכבד, בנותים של קללה, שאין רוב הצבור יכולם לעמוד על אופים ותוכנם,
על כוונת מסדרי הכותן. ומכייש אם בעלי הכותן מתלבשים בטלית שכלה תכלת
ומכדריזים בפומבי על זור מפעלים. בשכבל לשונן אחריהם את דעת הקהל שאיתו
יודע להבחין בין בנות לכנות. אבל מנהיגי העודה, נוטרי קורתא האמתיים. עומדים
תמיד על המשמר, ומכוון שושמעים קול הברה בעיר. כבר יודעים הם להבחין
בין קול לקלול, הם אינם מביטים על הברק החיצוני ועל הלבוש שבו מתחסם
בעלי האספהות, אלא יודדים ונוקבים לתקן תוכם של הכותנות הנסתורת של בעלי
הבנות, ומיכריזן על הסנה שבדבר להשתתף עמם.

וירא את העגל ומחלת (ל'ב, י"ט)

ובספרונו פי' שכשרה אוותם משה שמחים בקהלם נראש שוויכל
لتakin המעוות באופן שהי' ראוי לאותם הלוחות. לכן שברם, ע"ב. וכן
טבח האדם כאשר חוטא ונכשל אפי' בעברות חמורות, כל זמן שאינו
מתהולל ברשע לא יכול מדריגתו ועודין יש תקווה שייחזור לתומו, אבל
कשה ומתולץ בחתאו, מתרחק הווא מצבו קודם שחטא ונופל ושוקע
עד שקהה לו מאי לטעפי לדרוגו הקדמת.

[ז' מה פ"א] בא. שעשוי להשקות בהמת עולי רגלים. רחבה.
שבוזרות ספריים. ספרי תורה נביאים וכתובים. כתני בברא כתרא כופין
בני העיר לקבות להם ספרי תורה נביאים וכתובים שככל אלו מבני העיר
הם ואין לאחר חלק עמתם. ואיבא מאן דמקשה הייאן באסרים לקרות בספרים,
חולא מזווה הייא ומזהה לאו ליתנות ניתנו). ולא קושיא הייא, דלא שיך
טעמא מזווה לאו ליהנתה אליא במזווה שהיא חוליה במשמעות, שכשאדם ורושה
אותה איינו מתחכין לדבר הנאה, שאינו עושה אותה להנאת גוף אלא לעשות
מה שנזטוה מאת השם, כמו שפירשנו באלו מותרין. אבל מזווה לימוד,
שהווע עבן ציור הלב וידיעת האמת, עיקר היזווי הוא כדי לצייר האמת
ולהתענג ולהינות במדע לשם לבבו ושכלו, בדרכטיב פוקודי יי' ישראל
[משמי] לב. ומשום הכל אבל אסור לקרות בתורה ובביבאים ובכתובים וכו',
מןיהם שהם משמחים לבו על ברחו. הילך לא שיך לימייר במצב תלמוד
דלא ניתנו ליהנות, שעיקר מזותו היא ההנאה והעתונג במה שמשיג ומבין
בלימודו. הילך כשהדריו זה את זה או הדיר זה את זה אסור לקרות בספר
האסור, שהרי על ברחו מגעת לו הנאה ממונן.

ב' אקלם ג' גג ד' גראם אה

(כא) מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליון חטא גזולה, כמה יסודים סכלה שיסרוך עד
שלא תביא עלייהם חטא זה, לשון רשי'. ואיבנו נכוון בעניין כי החטא הזה מן החטאים
שיחרג עליהם ולא יעברו. ואולי אמר לו כן להגדיל אשמה. והונכוון בעניין כי הוא כמו
מה עשית מה עוני ומה חטאתי לפני אביך כי מבקש את נפשי^๓, יאמר מה שנאה היהת
לך עם העם הזה כי סבכת להשמידם ולכלותם, ומפני שהיה אהרן להם לא איש מוכיח.
ולמכפר וראו שיחסם וירחם עליהם אמר לו כן, כלומר נהגת עמהם כאויב החפץ ברעתם
לא פשעו ולא חטאו לך, ותנה היה ראי משה להאשים אותו תחלה על חטאיהם אשר חטא
הוא, ואחרי כן יאשים אותו על אשמת העם. ויאמר איך חטא החטא הגודלה הגזאת
לאלהים, וגם הכשלת רבית^๔ והבאת عليهم חטא גזולה. אבל משה בעונתונתו נzag
כבוד באחיו הגדול ולא הזכיר לו רק מכשול העם. ויתכן גם משה נכוון לבו בטוח
בצדקה אחיו. שכונתו לא הייתה רצעה. אבל על אשמת העם האשים אותו כי היה ראוי
להוציאים והם נכשלו על ידו, והוא השיב שהטעהו בדבריהם:

כ' אקלם ג' גג ד' גראם אה

לען
ח'טני
דס.

(14)

רבבה בר וב דנא דב דנא קע שואר
באנפה רבה ביה אמר איזו איזה איזה
אי לא רחה ורחה רחה וקעב אלפע
עד לא רחן מסל דרביח לה ליקה

ה' אוון

(15)

ואמחר דברי רבי חזיה להרואה נברא היה מצ' לנבר
יעילול אבבה להרואה נברא בשיטתו וקעב שם' לאבבי עיר לא רחן
מישל דרביא ולכון עיר לא רחן מבשלא בכמה לנבר נחל הצען מיט

(16) פראחין ילק

(17) אצ'ן טיצה

ויתן על פניו מסזה (לה, לג)

| האמרי אמת Bair לפי מה שא' בגמ' (סוכה כה, א) שמדובר
תלמידים היו לו להלל הזקן וכור' גדול שבכולין יונתן בן עוזיאל ומי
אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שישוב ועובד בתורה כל עז
שפורה עלי' מיד נשך. אמר השפט אמת ומה היה גדולתו ש
רבים היל היל הילן. שוף שפורה מעלי' לא נשך, שהיל בענותנותו יס'
להסתיר את האש בקרבו פנימה וככלפי חוץ לא ראו כלל. ביאר האמור
אמת כי כן היה המוסוה של מרע'ה, שהסתיר את קרני האש בלב
פנימה, שהאש הפנימית שלו לא תהיה נראה מבחן. כשהיה מבחן
בידו על מצחו מיד היה נראה אדם פשוט ורגיל, כתוב יהאי
משה עני מאר'. הוסיף ע"ז הבית ישראלי אף לנו אין בכלל מה
להסתיר, מ"מ אם לומדים קצת לא צרכי להראות הכל לחוץ.

| יהי נסתפקתי אם מוגר לנו דבר קאטו ט מדרנן אם עונת לנו נפי
עור דמלרין ליה. מצליל ליה, ומפלין עלה רעה לס'
ווקן לנו עונת לנו נפי טו, לו דילמיך כוון דמן קמורת קון מומר וווק
מדレンן לקו ט ענן מלודויהם, וווקר ואיזה נסום נסום' נסום' נסום' נסום' נסום'
ד"כ מפיק ליה, מטלון לאדרון וווק נסומק
דרנן פונר על נפי טו דמלרין, ע"י ט.
ועיין מוק' פגינה י"ט ט"ל כ"ה מונה סן
מועד, נקוף קדיטו קאטו כל מלכם מון
סומען פוקו דרנן קו, וזה קמוקן
גע'ו סס מפיק ליה דעונת לנו נפי טו,
ומירלו מותס סמן פקיעו דרנן מטולו עלה קהינה
ט"ז ונדר'ם פ"ג מוכום ט"ז וכענומת כת"ז פגנה פון, וזה ע"ז. וווק
אלטם מוקם' פגינה י"ג פ"ל ד"כ טיג' ק' דב' דער טיג' ק' דרנן מדרנן נס' יט
קמוקן זוקק עוגרים מן המוכר ען נפי טו, וו' ע' מה חילוק, הס' קטול
ז' יומה דוקה ען ליקור דמלרין. ה' כ' ג' עטער מפליל ען קמוקן, וו' נמו^{ו' נמו}
דוקה ט' כ' גס ניקטור דרנן מצלין, ומול דגמי וופלים וו', וו' ע'. ווין
כ"ז קרי ק' ס"ג קמבל סס גרמן לנטויס דרנן לנטויס דרנן ריכם
לטכוון מדרנן לין פוקו ען סלוא גטונן רק מקוטס נפי טו, גולא דמלרני
ליר טונר [מן המורה]. ווין גטונן גטונן גטונן פ"ז ממלה וו' א' ג' גטונן
קמיטטן נמכ' ארכנ'ל וכו', נרלה קם מדרנן דיקטור נפי טו קו' ג' נ' ג'
מדレンן ליקור דרנן, ולידי ט' דל' גלט מטולו עלה פולינה קונגט'ל
געונדן מן המורה, ט' נפי וו' קט' מרכ' עלייט [כ"מ ק"ט ע"ג ע"ק']
על' וגטונת'ת ה' פגנה פון ו כת' יונור ל' — קומץ מנהה'ו'

ומשה לא ידע כי קרן עור פניו

בדברו אותו (לד. כת)

מהיכן זכה משה לקרני ההוד רבותינו אמרו
מן המערה שננתן הקב"ה ידו על פניו שנאמר
ושוכותי כפי (רש'ו)

| הרי, איפוא, שזכה משה רבינו לקרני ההוד בלוחות האחרונות, דבר אשר
לא זכה לו בלוחות הראשונות. כאשר היה הדבר צריין להיות להיפך, שהרי
الוחות הראשונות היו מעשה אלקים ומכתב אלקים והוא איפוא בדרגה גבוהה
יותר מן האחרונות. שפע שמיימי גדול יותר היה בלוחות האחרונות.

ברם, אמת שפע קדושה ומעשה אלוקים היו בלוחות הראשונות, אך דוקא
היא הנונתנית. דוקא הלחות האחרונות, אשר היו מעשי ידי אדם, גיהע וועל,
הס' הס' שכך לברכה מרובה יותר. שהרי היהת זו בחינת תורה הנלמדת מתוד

דחק ויסורים, אשר היא מתקיימת יותר, ומשמעות היהת גם ברכבת השמים
הגדולה יותר בלוחות האחרונות.

(מליץ יושר)

(18)

ב' ג' ה'

6